EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

15. september 2005 *

Kohtuasjas C-140/04,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Hof van beroep te Antwerpen'i (Belgia) 11. märtsi 2004. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 16. märtsil 2004, menetluses

United Antwerp Maritime Agencies NV

versus

Belgia riik,

ning

Seaport Terminals NV

versus

Belgia riik,

United Antwerp Maritime Agencies NV,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann, kohtunikud K. Lenaerts, J. N. Cunha Rodrigues (ettekandja), E. Juhász ja M. Ilešič,

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 7. aprilli 2005. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— United Antwerp Maritime Agencies NV, esindaja: advokaat E. Gevers,

— Seaport Terminals NV, esindajad: advokaadid P. Hoogmartens ja G. Huyghe,

— Belgia valitsus, esindaja: D. Haven,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: X. Lewis, keda abistas advokaat F. Tuytschaever,

olles 26. aprilli 2005. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307; edaspidi „tolliseadustik"), artikli 203 lõike 3 neljanda taande tõlgendamist.

2 Nimetatud taotlus esitati kohtuvaidluses Belgia riigi ning meretranspordiga tegeleva äriühingu United Antwerp Maritime Agencies NV (edaspidi „Unamar") ja ekspediitorteenuste osutamisega tegeleva äriühingu Seaport Terminals NV, praegune Katoen Natie Terminals NV (edaspidi „Seaport Terminals"), vahel sellise tollivõla tasumise küsimuses, mis on tekkinud seetõttu, et kaup, millelt tuleb tasuda imporditollimaks, viidi ebaseaduslikult tollijärelevalve alt välja.

Ühenduse õigusnormid

Tolliseadustik

3 Tolliseadustiku artikli 37 kohaselt:

„1. Ühenduse tolliterritooriumile toodud kaup kuulub tollijärelevalve alla selle saabumisest alates. Toll võib seda kontrollida kooskõlas kehtivate õigusaktidega.

2. Kaup jääb tollijärelevalve alla nii kauaks, kui on vajalik selle tollistaatuse määramiseks [...]."

4 Nimetatud seadustiku artikkel 38 sätestab:

„1. Isik, kes kauba ühenduse tolliterritooriumile toob, toimetab selle viivitamata ja tolli määratud trassi mööda kooskõlas tolli juhistega:

a) tolli määratud tolliasutusse või mis tahes muusse tolli määratud või heakskiidetud kohta või

[...]

2. Isik, kes on võtnud vastutuse kauba veo eest pärast kauba ühenduse tolliterritooriumile toomist, muuhulgas ümberlaadimise tulemusel, vastutab ka lõikes 1 ettenähtud kohustuse täitmise eest.

[...]".

5 Seadustiku artikli 40 järgi:

„Isik, kes kauba ühenduse tolliterritooriumile tõi, või vajaduse korral isik, kes on võtnud vastutuse kauba tolliterritooriumile toomisele järgneva veo eest, esitab tollile kauba, mis on saabunud vastavalt artikli 38 lõike 1 punktile a tolliasutusse või muusse tolli poolt määratud või heakskiidetud kohta."

6 Tolliseadustiku artikli 43 kohaselt:

„Vastavalt artiklile 45 peab artikli 40 kohaselt tollile esitatud kauba kohta esitama ülddeklaratsiooni.

Ülddeklaratsioon esitatakse kohe, kui kaup on tollile esitatud. Toll võib lubada ülddeklaratsiooni esitada hiljemalt esimesel tööpäeval, mis järgneb päevale, mil kaup tollile esitati."

7 Nimetatud seadustiku artikli 44 lõige 2 sätestab:

„Ülddeklaratsiooni esitab:

a) isik, kes kauba ühenduse tolliterritooriumile tõi, või isik, kes võtab vastutuse kauba tolliterritooriumile toomisele järgneva veo eest, või

b) isik, kelle nimel punktis a nimetatud isikud on tegutsenud."

8 Seadustiku artikli 46 lõige 1 sätestab:

„1. Kaubad laaditakse transpordivahendilt maha või teisele transpordivahendile ainult tolli loal tolli poolt määratud või heakskiidetud kohas.

[...]".

9 Tolliseadustiku artikkel 50 sätestab:

„Tollile esitatud kaubal on esitamise järgselt ajutiselt ladustatud kauba staatus, kuni sellele määratakse tollikäitlusviis. Sellist kaupa nimetatakse edaspidi „ajutiselt ladustatud kaubaks"."

10 Nimetatud seadustiku artikli 51 kohaselt:

„1. Ajutiselt ladustatud kaupa ladustatakse ainult tolli poolt heakskiidetud kohtades ja tolli poolt ettenähtud tingimustel.

2. Toll võib kaupa valdavalt isikult nõuda tagatist, et kindlustada artiklite 203 või 204 alusel tekkida võiva tollivõla tasumine."

11 Nimetatud seadustiku artikli 53 lõike 2 kohaselt:

„2. Kuni olukorra lahendamiseni võib toll kauba valdaja vastutusel ja kulul korraldada kõnealuse kauba toimetamise teatavasse tollijärelevalve all olevasse kohta."

12 Tolliseadustiku artikkel 203 sätestab:

„1. Tollivõlg impordil tekib, kui:

— kaup, millelt tuleb tasuda imporditollimaks, viiakse ebaseaduslikult tollijärelevalve alt välja.

2. Tollivõlg tekib kauba tollijärelevalve alt väljaviimise hetkel.

3. Võlgnikud on:

— isik, kes kauba tollijärelevalve alt välja viis,

— isikud, kes selles väljaviimises osalesid ja kes teadsid või oleksid pidanud teadma, et kaupa viiakse tollijärelevalve alt välja,

— isikud, kes kõnealuse kauba omandasid või seda valdasid ja kes kauba omandamise või saamise ajal teadsid või oleksid pidanud teadma, et see on tollijärelevalve alt välja viidud, ja

— asjakohasel juhul isik, kes peab täitma kohustusi, mis tulenevad kauba ajutisest ladustamisest või tolliprotseduuri kasutamisest, millele kaup on suunatud."

Määrus (EMÜ) nr 2454/93

13 Komisjoni 2. juuli 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele nr 2913/92 (EÜT L 253, lk 1; ELT eriväljaanne 02/06, lk 3; edaspidi „rakendusmäärus"), artikli 183 lõigete 1 ja 2 kohaselt:

„1. Üldeklaratsioonile kirjutab alla selle esitaja.

2. Toll võtab ülddeklaratsiooni vastu ja säilitab selle, et kontrollida, kas ülddeklaratsiooniga hõlmatud kaubale on määratud tollikäitlusviis seadustiku artiklis 49 sätestatud tähtaja jooksul."

14 Rakendusmääruse artikkel 184 sätestab:

„1. Kui toll seda nõuab, peab artikli 183 lõikes 1 märgitud isik esitama ülddeklaratsiooniga hõlmatud kauba, mis ei ole seda vedavalt transpordivahendilt maha laaditud, puutumatul kujul, kuni kõnesolevale kaubale määratakse tollikäitlusviis.

2. Isik, kelle valduses kaup on peale mahalaadimist nende edasitoimetamiseks või ladustamiseks, on kohustatud tolli nõudel esitama kõik kaubad puutumatul kujul."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

15 Eelotsusetaotluse kohaselt esitas Unamar Antwerpeni tolliasutusele sigarettide partii kui ühendusevälise kauba kohta ülddeklaratsiooni, mis kinnitati 9. juunil 1996. Seaport Terminals laadis 18. juunil 1996 konteineri kõnealuse partiiga maha laevalt M/S Cap Trafalgar, millega kõnealune kaup Paranaguast (Brasiilia) Antwerpeni oli

transporditud. Seaport Terminals toimetas nimetatud konteineri kaile ilma, et kaubale oleks määratud tollikäsitlusviis. 19. juunil 1996 avastati, et konteiner oli eelmisel päeval varastatud ja seetõttu ei olnud seda enam võimalik tollile esitada.

16 Belgia aktsiisi- ja tolliamet leidis, et vaidlusalune konteiner toodi Euroopa Liidu tolliterritooriumile ebaseaduslikult ja et seetõttu tekkis tollivõlg impordil.

17 Nimetatud asutus koostas ja esitas seetõttu 13. märtsil 1998 Unamarile ja Seaport Terminalsile nõude tasuda imporditollimaksu ja aktsiisi 785 555,04 euro suuruses summas, millele lisandusid viivitusintress ja kulud.

18 Eelotsusetaotlusest nähtub samuti, et nimetatud asutus tugines õigusliku alusena tolliseadustiku artikli 202 lõigetele 1 ja 3 ning artiklile 203 ja Seaport Terminalsi puudutavas küsimuses rakendusmääruse artikli 184 lõikele 2.

19 Unamar ja Seaport Terminals esitasid neile esitatud nõude peale hagid. Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen'i 9. septembri 2002. aasta otsusega liideti nimetatud hagid, mis hiljem põhjendamatuse tõttu rahuldamata jäeti.

20 Unamar ja Seaport Terminals esitasid vastavalt 14. oktoobril 2002 ja 9. jaanuaril 2003 apellatsioonkaebuse Hof van beroep te Antwerpen'ile, kes otsustas menetluse peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas isikuks, kes (määrusega [...] nr 2913/92 [...] kehtestatud ühenduse tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 viimase taande kohaselt) peab täitma kohustusi, mis tulenevad kauba ajutisest ladustamisest, tuleb lugeda seda isikut, kes peab kauba tollile esitama (tolliseadustiku artikkel 40), mistõttu peab see isik või tema esindaja esitama ülddeklaratsiooni (tolliseadustiku artikli 44 lõige 2) ning sellele alla kirjutama (määrusega [...] nr 2454/93 [...] kehtestatud tolliseadustiku rakendussätete, edaspidi „rakendusmääruse" artikli 183 lõige 1) ning kauba tollile esitama, kui kaupa ei ole seda ühendusse vedanud transpordivahendilt maha laaditud, kuni kaubale määratakse tollikäsitlusviis?

2. Kas isikuks, kes (tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 viimase taande kohaselt) peab täitma kohustusi, mis tulenevad kauba ajutisest ladustamisest, tuleb lugeda seda isikut, kes kaupa peale mahalaadimist edasitoimetamiseks ja ladustamiseks valdab, mistõttu seda isikut peab lugema tolliseadustiku artikli 51 lõike 2 ja artikli 53 lõike 2 kohaselt kauba valdajaks, kellel on sellest tulenevalt rakendusmääruse artikli 184 lõike 2 alusel kohustus tolli nõudel esitada kaup puutumata kujul?

3. Juhul kui vastus esimesele ja teisele küsimusele on jaatav, siis kas nendes küsimustes nimetatud isikuid võib seega lugeda tollivõla tasumise eest

vastutavateks solidaarvõlgnikeks juhul, kui tegemist on erinevate isikutega (käesoleval juhul vastavalt laevandusettevõtte, kes tõi kauba ühendusse, esindaja ja ekspediitor, kes vastutas tolli poolt määratud mahalaadimise kohas / kail kauba ladustamise ja edasitoimetamise eest)?

4. Kui vastus kolmandale küsimusele on jaatav, siis kas esimeses küsimuses nimetatud isikut tuleb lugeda võlgnikuks seni, kuni kaubale on määratud tollikäsitlusviis, olenemata sellest, et peale kauba mahalaadimist selle ühendusse vedanud transpordivahendilt ladustas teises küsimuses nimetatud isik kauba või toimetas selle edasi?

5. Kui vastus kolmandale küsimusele on eitav, siis kas esimeses küsimuses nimetatud isikut tuleb lugeda võlgnikuks seni, kuni kauba võtab enda valdusesse teises küsimuses nimetatud isik, ning teises küsimuses nimetatud isik muutub võlgnikuks alles siis, kui ta asub kaupu ladustama ja edasi toimetama?

6. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav ja teisele küsimusele eitav, siis kas esimeses küsimuses nimetatud isikut tuleb lugeda võlgnikuks seni, kuni teises küsimuses nimetatud isik võtab kauba enda valdusesse või seni, kuni kaubale on määratud tollikäitlusviis?"

Eelotsuse küsimused

21 Küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada saada, kas tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 neljandat taanet tuleb tõlgendada nii, et „isikuks, kes peab täitma kohustusi, mis tulenevad kauba ajutisest ladustamisest" tuleb pidada nii seda isikut, kes peab kauba nimetatud seadustiku artikli 40 tähenduses tollile esitama, kui ka seda isikut, kes nimetatud kaupu peale mahalaadimist edasitoimetamiseks ja ladustamiseks valdab. Kui vastus on jaatav, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas nimetatud isikuid võib sellises olukorras nagu põhikohtuasjas pidada tollivõla tasumise eest solidaarselt vastutavaiks.

22 Neile küsimustele vastamiseks tuleb analüüsida tolliseadustiku ja rakendusmääruse sätteid, mis käsitlevad ühenduse tolliterritooriumile toodud sellisele kaubale kohaldatavat korda, millele ei ole tollikäsitlusviisi veel määratud.

23 Tolliseadustiku artikli 38 lõike 1 punkti a ja lõike 2 kohaselt peab isik, kes kauba ühenduse tolliterritooriumile toob, või vastaval juhul isik, kes on võtnud vastutuse kauba veo eest pärast kauba sinna toomist, toimetama selle viivitamata tolli määratud tolliasutusse või mis tahes muusse tolli määratud või heakskiidetud kohta. Seadustiku artikli 40 järgi peavad nimetatud isikud esitama kauba tollile.

24 Seadustiku artikli 43 järgi peab tollile artikli 40 tähenduses esitatud kauba kohta esitama ülddeklaratsiooni, mis tuleb üldreeglina esitada kohe, kui kaup on tollile esitatud. Tolliseadustiku artikli 44 lõike 2 punktidest a ja b tuleneb, et ülddeklaratsiooni peab esitama isik, kes kauba ühenduse tolliterritooriumile tõi, või asjakohasel juhul isik, kes on võtnud vastutuse kauba veo eest kauba ühenduse tolliterritooriumile toomise järgselt, või isik, kelle nimel kaks eespool nimetatud isikut on tegutsenud.

25 Tolliseadustiku artikkel 50 sätestab, et tollile esitatud kaubal on esitamise järgselt ajutiselt ladustatud kauba staatus, kuni sellele määratakse tollikäitlusviis.

26 Seadustiku artikli 46 lõige 1 sätestab, et kaubad laaditakse transpordivahendilt maha ainult tolli loal tolli poolt määratud või heakskiidetud kohas.

27 Seadustiku artikli 51 lõike 2 kohaselt võib toll kaupa valdavalt isikult nõuda tagatist, et kindlustada seadustiku artikli 203 alusel tekkida võiva tollivõla tasumine.

28 Tolliseadustiku artikli 203 lõikest 1 tuleneb, et tollivõlg impordil tekib, kui kaup, millelt tuleb tasuda imporditollimaks, viiakse ebaseaduslikult tollijärelevalve alt välja (vt eelkõige 20. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-300/03: Honeywell Aerospace, EKL 2005, lk I-689, punkt 18). Euroopa Kohtu praktika kohaselt hõlmab tollijärelevalve alt välja viimine igasugust tegevust või tegevusetust, mille tulemusena

takistatakse kas või korraks pädeva tolliasutuse juurdepääsu tollijärelevalve all olevale kaubale ning tolliseadustiku artikli 37 lõikes 1 sätestatud kontrolli läbiviimist (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Honeywell Aerospace, punkt 19).

29 Nimetatud seadustiku artikli 203 lõike 3 neljanda taande kohaselt vastutavad sellisel juhul tollivõla eest mitu isikut, muu hulgas eelkõige tollijärelevalve alt väljaviijad, asjakohasel juhul „isik, kes peab täitma kohustusi, mis tulenevad kauba ajutisest ladustamisest".

30 Nagu kohus on varem leidnud, soovis ühenduse seadusandja tolliseadustiku jõustumisest alates määratleda ammendavalt nende isikute kindlaksmääramise tingimused, kes vastutavad tollivõla tasumise eest (23. septembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-414/02: Spedition Ulustrans, EKL 2004, lk I-8633, punkt 39, ja 3. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-195/03: Papismedov jt, EKL 2005, lk I-1667, punkt 38).

31 Eelotsusetaotlusest nähtub, et põhikohtuasjas vaidluse esemeks olev kaup esitati pädevale tolliasutusele, selle kohta esitati ülddeklaratsioon kuni tollikäsitlusviisi määramiseni ja seega oli kaubal ajutiselt ladustatud kauba staatus. Pealegi on selge, et kaup viidi tollijärelevalve alt välja varguse tõttu, mis toimus pärast laevalt mahalaadimist ja Seaport Terminalsi poolt kai peale asetamist.

32 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas sellisel juhul tuleb isikut, kes peab vaidlusaluse kauba tolliseadustiku artikli 40 tähenduses tolliametile esitama ning kes peale kauba mahalaadimist seda edasitoimetamiseks või ladustamiseks valdab, lugeda tollivõla tasumise eest vastutavaks samavõrd, kui eespool nimetatud „isikut, kes peab täitma kohustusi, mis tulenevad kauba ajutisest ladustamisest" tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 neljanda taande tähenduses.

33 Nagu Unamar ja Euroopa Ühenduste Komisjon õigesti leidsid, et kui ajutiselt ladustatav kaup on transpordivahendilt maha laaditud ja tollikäitlusviisi määramiseks ladustatud, on tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 neljanda taande kohaselt võlgnikuks nimetatud kauba tollijärelevalve alt välja viimise hetkel seda vallanud isik.

34 Mis puudutab „kohustusi, mis tulenevad kauba ajutisest ladustamisest" viimati nimetatud artikli tähenduses, sätestab rakendusmääruse artikli 184 lõige 1 tegelikult, et nimetatud määruse artikli 183 lõikes 1 nimetatud isik, st isik, kes kirjutas alla ülddeklaratsiooni, peab tolli nõudel esitama puutumatul kujul kauba, mida ei ole seda vedanud transpordivahendilt maha laaditud. Nimetatud artikli lõike 2 kohaselt vastutab nimetatud kohustuse täitmise eest „[i]sik, kelle valduses kaup on peale mahalaadimist [...] edasitoimetamiseks või ladustamiseks".

35 Rakendusmääruse artiklist 184 nähtub samuti, et otsustavaks kriteeriumiks selle isiku kindlaksmääramisel, kes on kohustatud tolli nõudel esitama ajutiselt ladustatud

kauba, on kauba valdamine peale selle mahalaadimist. Kauba valdaja hoiab kaupa ning saab selle nõudmisel esitada; ülddeklaratsioonile alla kirjutanud isikul puudub sel ajal tegelik võim nimetatud kauba üle.

36 Nimetatud kohustusega soovitakse valduse kriteeriumi kaudu tagada nii hästi kui võimalik tolli kontroll ajutiselt ladustatud kaupade üle, mis on ette nähtud tolliseadustiku artikli 37 lõikes 1.

37 Sellist tõlgendust toetab nimetatud seadustiku artikli 51 lõige 2, mis sätestab, et toll võib kaupa „valdavalt" isikult nõuda tagatist, et kindlustada artikli 203 alusel tekkida võiva tollivõla tasumine.

38 Mis puudutab kindlat kohustust määrata tolliseadustiku artiklis 49 määratud tähtaegade jooksul ajutiselt ladustatavatele kaupadele tollikäitlusviis, mis on asjakohasel juhul deklarandi kohustuseks, ei olene see tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 neljandas taandes ettenähtust, mis peab silmas vaid ajutiselt ladustatavate kaupadega seotud kohustusi.

39 Sellest järeldub, et „isik, kes peab täitma kohustusi, mis tulenevad kauba ajutisest ladustamisest" tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 neljanda taande tähenduses, tähendab isikut, kes peale kõnealuse kauba mahalaadimist seda valdab.

40 Tolliseadustiku artikkel 213, mis sätestab, et kui ühest tollivõlast tuleneva maksusumma tasumise eest vastutab mitu isikut, vastutavad nad selle eest solidaarselt, ei sea kahtluse alla nimetatud tõlgendust niivõrd, kuivõrd põhikohtuasja taolises olukorras ei pea ülddeklaratsioonile alla kirjutanud isik, erinevalt isikust, kes peale kauba mahalaadimist seda valdab, enam kaupa tolli nõudmisel esitama.

41 Eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb esitatud küsimustele vastata, et tolliseadustiku artikli 203 lõike 3 neljandat taanet tuleb tõlgendada nii, et „isik, kes peab täitma kohustusi, mis tulenevad kauba ajutisest ladustamisest" tähendab isikut, kelle valduses nimetatud kaup peale mahalaadimist edasitoimetamiseks või ladustamiseks on.

Kohtukulud

42 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotamise siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, artikli 203 lõike 3 neljandat taanet tuleb tõlgendada nii, et „isik, kes peab täitma kohustusi, mis tulenevad kauba ajutisest ladustamisest", tähendab isikut, kelle valduses nimetatud kaup peale mahalaadimist edasitoimetamiseks või ladustamiseks on.

Allkirjad